

İSLAMI ÖĞRENME KAYNAĞI VE İMANI KORUMAK

Eûzübillâhimineşşeytânirracîm

Bismillâhirrahmânirrahîm.

el-Hamdü lillâhi Rabbi'l-âlemîn. Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîne Muhammedini'l-Mustafâ ve âlihî ve sahibihî ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'l-cezâ.

Emmâ ba'd:

Fa'lemû eyyühe'l-ihvân ve inne efdale'l-hadîsi kitâbullâh ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ Muhammedin sallallahu aleyhi ve sellem ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ ve külle muhdesetin bid'atün ve külle bid'atin dalâletün ve külle dalâletin ve sahibehâ fi'n-nâr.

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

Allahu Teâlâ hazretlerinin selâmı, rahmeti, bereketi üzerinize olsun. Rabbimiz Teâlâ ibadetlerinizi, taatlerinizi kabul eyleyip dünya ve âhirete müteallık dileklerinizi, taleplerinizi ihsan eylesin.

Peygamberimiz, Efendimiz Muhammed-i Mustafâ *sallallahu aleyhi ve sellem* hazretlerinin mübarek hadislerinden, bize olan öğütlerinden, emirlerinden, tavsiyelerinden bir demet okuyup tefeyyüz etmek, teallüm etmek üzere toplanmış bulunuyoruz.

Bu hadîs-i şerîflerin okunmasına ve iza-hına başlamazdan önce, Efendimiz'e olan sevgimizin, bağlılığımızın, saygımızın bir nişanesi olsun, rûh-u pâkine hediye olsun diye; ve onun cümle âl'inin ve ashâbının ve etbâının ve ahbâbının ruhlarına ayrı ayrı hediye olsun; sâir enbiyâ ve mürselîn ve cümle evliyâullah-ı mukarrebînin ruhlarına ve bil-hassa Ümmet-i Muhammed'in mürşitleri olan ulemâ ve sâdât ve meşâyih-i turuk-u aliyyemizin ruhlarına hediye olsun diye; okuduğumuz hadisleri nakil ve rivayet eden hadis alimlerinin, kitabı telif eyleyen zâtın, üstatlarımızın, hocalarımızın ruhlarına hediye olsun diye; içinde yaşadığımız beldeleri 'Allah Allah' diye çarpışarak, mallarıyla, canlarıyla cihat ederek fethetmiş olan ecdadımızın, fatihlerin, şehitlerin, gazilerin, cümle hayrât u hasenât sahiplerinin, şu içinde toplandığımız caminin yapılmasına, yaşamasına sebep

olanların ruhlarına ve geçmişlerine hediye olsun; biz yaşayan müslümanlar da Rabbimizin rızasına uygun yaşayalım, Kur'ân-ı Kerîm'in yolunda yürüyelim, Peygamber Efendimiz'in sünnetini ihya eyleyip şehit sevapları kazanalım ve huzûr-u Rabbi'l-izzet'e sevdiği razı olduğu kullar olarak varalım diye bir *Fâtiha*, üç *Ihlâs-ı Şerîf* okuyup öyle başlayalım.

a. Kur'an-ı Kerim-i Sesle Süslemek

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz'in hadîs-i şerîflerini okumaya devam ediyoruz. Birinci hadîs-i şerîf Kur'ân-ı Kerîm'le ilgili.

Allahu Teâlâ hazretlerinin Peygamber Efendimiz'e göndermiş olduğu vahiylerle, onlardan ibaret olan kitaba "Kur'ân-ı Kerîm" diyoruz. *Kur'an* kelimesi aslında Arapça'da *fu'lân* vezninde mastardır, "okumak" demek. Ama okunmuş olan şeye de isim oluyor. Kur'ân-ı Kerîm, yani "Allah tarafından soylu, asil bir söz olarak Peygamber Efendimiz'e okunmuş, bildirilmiş vahiyler" demek oluyor. Onun için, *zeyyinü'l-Kur'âne bi-esvâtiküm*

hadîs-i şerîfi vardır. “Kur’an’ı seslerinizle süsleyiniz.” Nağme ile, makam ile okuyarak - güzel bir eda diyelim, makam demeyelim de musiki gibi anlaşılmasın- okunmasını ifade ediyor.

Alimler tereddüt etmişler, “Kur’ân-ı Kerîm’in süslenmeye ihtiyacı mı var? Bu söz ne demek?” diye merak etmişler, bu mesele- nin üzerinde durmuşlar. *Hâcet-i meşşâta nîst rûyi dilârâmrâ*¹ diyor şair. Farsça bu. “Güzel yüzün süsleyiciye ihtiyacı yoktur.” demek. Zaten güzel, ay parçası gibi pırıl pırıl. Süs- lenmeye ne ihtiyacı var? “Kur’ân-ı Kerîm’in süslenmeye ne ihtiyacı var?” diye izah ara- mışlar.

İzah nedir?

زَيِّنُوا الْقُرْآنَ بِأَصْوَاتِكُمْ

Zeyyinü’l-Kur’âne *bi-esvatiküm.*

“Kur’ân-ı Kerîm’i seslerinizle süsleyin.” de- mek değil; “Kıraatinizi sesinizle süsleyiniz.” demek. Yani okuyuşunuzu, kendinizin okuyuşunu [süsleyin.] Düz okumayın. *el-Hamdü*

---

¹ İbnülemin Mahmud Kemal İnal

lillâhi Rabbi'l-âlemîn. Böyle değil, makam ile... *el-Hamdü lillâhi Rabbi'l- âlemîn. er-Rahmâni'r-rahîm. Mâliki yevmi'd-dîn.* Bu başka türlü bir okuyuş, ötekisi düz okuyuş. "Sesinize bir huşûlu, vakarlı, ciddi bir makam, nağme, eda vererek okuyun." mânasına. Onu da öylece izah etmiş olduk.

Kur'ân-ı Kerîm, Allah'tan Cebrail vasıtasıyla Peygamber Efendimiz'e gönderilmiş vahiylerin toplanmasından meydana gelmiş mukaddes kitabımız; başımızın tacı, rehberimiz, bizi kurtaracak olan, Allah'ın rızasına götürecekle olan kitabımız; Allah'ın ipi, sarıldığı zaman insanın kurtulacağı, uçurumdan çıkacağı, kuyudan kurtulacağı ip.

إِنَّ الْقُرْآنَ أَنْزَلَ عَلَى سَبْعَةِ أَحْرَفٍ، فَأَيُّ ذَلِكَ قَرَأْتُمْ
فَقَدْ أَصَبْتُمْ، فَلَا تُمَارُوا فِيهِ، فَإِنَّ الْمِرَاءَ فِيهِ كُفْرٌ

Inne'l-Kur'ane ünzile alâ seb'ati ah-rufin. "Kur'ân-ı Kerîm yedi harf üzere inmiştir." diyor Efendimiz.

Tabii Arapça'da *harf* kelimesi bizdeki gibi "tek harf" mânasına gelmez. Hani A bir harf, B bir harf, C bir harf... O mânaya değil.

“Yedi harf üzere inmiş” demek; “Yedi eda, yedi usul, yedi vecih, yedi tür üzere inmiştir.” demek.

Biz şimdi Kur’ân-ı Kerîm’in bir çeşit rivayetini okuyoruz, bizim okuduğumuz. Ama *kıraat-i seb’a*, “yedi kıraat” vardır, *kıraat-i aşere* vardır. Biz *küm* deriz, *Rabbüküm* deriz. Mesela bir yerde de *Rabbükümü* diyor bir rivayet. O biraz daha başka bir şekli.

Bunu neye benzetebiliriz?

Hani Türkçe’de de bazı kelimelerin bölgeden bölgeye değişmesi var, onun gibi. Aynı kelime ama biraz [değişik telaffuz ediliyor.] Anlıyoruz; bu adam Kayserili, bu adam Konyalı, bu adam Laz, Karadenizli belli, bu adam Kürt, Doğu Anadolu’dan gelmiş belli... Türkçe konuşuyor, aynı kelimeyi konuşuyor ama ağızından anlıyoruz. Onun gibi Kur’ân-ı Kerîm yedi vecih üzere inmiştir.

Neden?

Birçok kabile var. Adamlar zaten ümmî, zaten cahil. Ağızını birden değiştiremez ki. Radyo yok ki, mecmua yok ki, gazete yok ki... Mektep, medrese, tahsil imkânları, yay-

gın eğitim, örgün eğitim, Milli Eğitim Bakanlığı vesaire; yok ki böyle şeyler! Adamlar işte bildiği gibi konuşacak. Eğer o *küm* dediğin şeyi *kümû* diyorsa öyle diyecek, öyle demeye devam edecek. *Rabbüküm* demeyecek de *Rabbükümû* diye okuyacak. Tamam, okuyabilir. Çünkü mâna aynı, kelime aynı, değişmez.

İşte Kur'ân-ı Kerîm böyle yedi vecih üzere inmiştir.

Fe-eyye zâlike kara'tüm fekad esabtüm.
“Hangi vecih üzere okursanız isabet etmiş olursunuz.”

Hata etmemişsiniz.

“Ya hocam! İşte o öyle okuyor da ben böyle okuyorum...”

Bazen burada çok büyük alim, hafız, kurra gelirse okur. Bir âyeti baştan alır, bir daha okur; baştan alır, bir daha okur; baştan alır, bir daha okur...

Ne yapıyor?

Dikkatli dinle. Dikkatli dinlersen bazı kelimelerde okuyuşu değiştiriyor. Meddi, uzatmayı değiştiriyor. Bazı kelimelerin bağlamasını, durmasını başka türlü yapıyor. “İşte ya

böyle okunacak ya böyle okunacak ya böyle okunacak. Bu da olur, bu da olur, bu da olur." demek.

İnsan Kur'ân-ı Kerîm'i ezberlerse ona "hafız" diyoruz. Kur'ân-ı Kerîm'in hafızı. "Maşaallah! Ne güzel bir nimete mazhar olmuş! Hafız, mübarek!" Alnından öperiz. Büyük bir rütbe, paye. Ama bazısı Kur'ân-ı Kerîm'in yedi kıraat üzere, kıraat-i aşere üzere okunmasını biliyor. Aldı mı, şu kıraat, bu kıraat, filanca alimin okuyuş tarzı, filanca râvinin okuyuş tarzı diye onları okuyor.

Hepsi olur, hepsi mümkün, hepsi isabetli. Hangisini okusanız isabet etmiş olursunuz.

b. Kur'an Okuma Vecihleri Hakkında Tartışmanın Tehlikesi

Ve lâ tumârû fîhi. "Sakın Kur'an'da münakaşaya kalkışmayın."

Kur'ân-ı Kerîm üzerinde, "Seninki yanlış oldu, benimki doğrudur." vesaire diye çekişmeye, münakaşaya kalkışmayın.

Neden?

Fe-inne'l-mirâe fîhi küfrün. “Çünkü Kur’ân-ı Kerîm üzerinde münakaşa küfürdür. İnsanı küfre götürür.”

Ya yanlış iddia ediyorsa? Oyuncak mı? Telin üstünde oyun oynanır mı? Cambazın ipinin üzerinde oyun oynanır mı? ‘Pat!’ diye düşer, insanın kafası patlar aşağıda. Oyuncak yeri mi orası? Kur’ân-ı Kerîm oyuncak mı? Münakaşa yeri mi?

Aman ha! Orada oyun olmaz. Orada şaka olmaz. Orada iddia olmaz. Ya sen haklısın, ya haksızsın. Haksızsın -o zaman olur mu- Kur’ân-ı Kerîm’de haksız bir şeyi iddia etmiş olacaksın. Münakaşa olmaz. Münakaşa etmeyin.

Kur’ân-ı Kerîm yedi vecih üzere inmiştir. Sakın bundan dolayı birbirinizle münakaşa etmeyin. “Senin okuyuşun yanlış oldu. Senin ki fasih oldu, benimki bölge ağzı oldu, filanca kabilenin şekli oldu...” Öyle demeyin. O da olur, o da olur, o da olur. Çünkü Kur’ân-ı Kerîm’de münakaşa küfürdür. Küfür tehlikesi vardır. İnsanı küfre, inkâra götürebilir. Kendisi yanlış yapabilir, doğru söylenen bir şeyi inkâr ettirebilir.

Onun için büyüklerimiz diyorlar ki; “Yeni yetişme bir insan... Daha işte İslam’ı öğreniyor. Müslüman oldu, namaza başladı. Aferin, güzel. Halleri değişmeye başladı, güzel. Hemen Kur’ân-ı Kerîm mealini okumaya kalkmaysın.”

Neden?

Aklı almaz, anlamaz, tam kavramaz. “Benim aklıma burası yattı, burası yatmadı. Ben bunu şöyle izah ediyorum. Bana kalırsa bu böyle...” Sen daha dur bakalım. Daha küçük bir yavrucuksun sen, ‘cik cik’sin sen daha, ne oluyorsun böyle? Kur’an üzerinde konuşacak insan değilsin ki! Sus, alimlerin bir kitaplarını oku, bak. Ömürlerini geçirmiş derya gibi alimler, onlar neler söylüyor, bir dinle. İlk önce büyükleri dinle.

İlkokuldaki çocuk üniversitedeki profesörü tenkit edebilir mi?

Edemez.

Neden edemez?

Hocam artık bu soru da sorulur mu? İnsaf ya! O çocuk, bu profesör!

“Ama bu çok çalışkan bir çocuk, ilkokulun birinci sınıfında teşekkür almış.”

Ne alırsa alsın. Bin tane teşekkür alsın, daha çok fırın ekmek yemesi lazım. Fırınlara çok ekmekler atılacak, o ekmeklerden çok satın alacak, o çocuk o ekmeklerden çok yiyecek, uyuyacak da büyüyecek, ondan sonra adam olacak. Öyle kolay mı? İnsan birdenbire adam olmuyor ki!

Ben bazen çocukların çenesini tutuyorum; “Nerede sakalın?” diyorum. Şaşıyor tabii. Büyüyünce çıkacak, hemen çıkmaz ki. Sakalı birden çıkmaz, yavaş yavaş [çıkacak.]

Onun için Kur’ân-ı Kerîm’in mealini filan okuyup da müçtehitliğe kalkma! Haddini bil, kenarda dur! Yüzme bilmeyen insan gidip de Karadeniz’in ortasına ‘cump’ diye atlamaz. Karadeniz bu, şakası yok! Sahilde olanları bile alıyor, yutuyor. Oyuncak değil. Onun için, Kur’ân-ı Kerîm’de münakaşa etmeyin.

“Peki hocam, dinimizi nereden öğreneceğiz?”

Dini en iyi bilen, en takvâ sahibi, en selâhiyet sahibi alimlerin kitaplarını okuya-

caksın, oradan incelikleri anlayacaksın. Mesele, bir misalle [anlatayım.] Hani misal olursa insan “Hah! Şimdi daha iyi anladım!” der.

وَاعْبُدْ رَبَّكَ حَتَّىٰ يَأْتِيَكَ الْيَقِينُ

*Va'büd rabbeke hattâ ye'tiyeke'l-yakîn.*²

Sadaka'llâhu'l-azîm.

Böyle bir âyet var. *Va'büd rabbeke.* “Rabbine ibadet eyle.” *Hattâ ye'tiyeke'l-yakîn.* “Sana yakîn gelinceye kadar Rabbine ibadet eyle.”

Tam böyle Arapça bilen, yeni Arapça'ya başlamış bir insan, “Tercüme et bakalım, kırık mâna ver bakalım.” böyle tercüme eder işte bunu.

Yakîn ne demek?

*Yakîn*in bir mânasını biliyoruz ki; tereddüt, şek şüphe olmayan inanca “*yakîn*” derler.

“Bunun böyle olduğunu *yakînen* biliyorum.” Ne demek?

---

² 15/Hicr, 99.

“Şekkim, şüphem, tereddüdüm vesairem yok. Biliyorum ya işte! Artık bunu çok iyi biliyorum!”

“Ya acaba dünyada Amerika diye bir kıta var mı, yok mu?”

“Var.”

“Nereden biliyorsun?”

“Ya kesin biliyorum.”

“Gördün mü Amerika’yı?”

“Görmedim ama yine kesin biliyorum.”

Kesin bilgi. İşte böyle, Amerika’yı görmediği halde Amerika’nın olduğunu bilen bir insan gibi kesin. “Amerika var” diye biliyor ya, “yok” diyene kızacak ya, münakaşa edecek ya... Öyle inanca “yakîn” deniliyor. İ’si uzun (î). “Yakın” değil. “Uzağın” zıttı olan “yakın” kelimesi benziyor ama o ayrı bir kelime, o Türkçe. Yakîn; “şeksiz inanç, tam iman, tam inanç” demek.

c. **Namazın Zevkine Varmak**

“Sana tam inanç gelinceye kadar ibadet et.”

[Peki] sonra?

Tam inanç geldi mi git yatak odasına, sırt üstü yat.

Niye namaz kılmıyorsun?

Bahane. Namaz kılmamaya bahane, ibadet yapmamaya bahane. "Biz Allah'a erdik, artık ibadete lüzum yok." Şeytan da bazı insanları kandırıyor. "Sen olgunlaştın, armut gibi oldun. Tamam, artık sen namaz kılma." Armut gibi olmadın, kabak gibi oldun. "Namaz kılma." Şeytan söylüyor. Adam da namazın keyfine, zevkine varamamış, namazın mü'minin mirâcı olduğunu bilmiyor... Sekiz cennetin kapısı açılıyor, hurî kızları kenara diziliyor, perdeler kalkıyor, kul namazda Mevlâsıyla konuşuyor. Bunun keyfine varamamış, namazdan kaçıyor. Münâfık, fasık...

Neden?

Namazın zevkini alamamışsa öyle.

"Evliyâ oldu mu ibadet yapmaz..."

Öyle şey olur mu?! Evliyaların şâhı Peygamber-i Zîşânımız hiç bırakmış mı?

Bırakmamış. Demek ki öteki fikirler yanlış.

Yakîn, lugata bakarsan böyle şeksiz iman; ama Araplar bir de ölüme “yakîn” diyor.

Neden?

Şeksiz şüphesiz herkesin başına ölüm gelmeyecek mi?

Gelecek.

“Yok ben ölmeyeceğim, ben anlaşma yaptım, canımı vermeyeceğim; ben kazık kalacağım.”

Öyle şey olur mu?! Sen de öleceksin. Herkes ölecek. Bir zaman gelecek, şu cami-deki insanlardan kimse kalmayacak. Bunların torunları dedelerine rahmet okuyacak belki. Hepimiz göçeceğiz, hepimiz fâniyiz.

Yakîn, kesin olarak geleceği için ölüme de isim olmuş. Buradan, “Ölüm gelinceye kadar Rabbine ibadet et.” Ölüm, imtihanın bittiği zaman. “Hayat imtihanı bitinceye kadar ibadetine devam et.” demek bu, bir.

Kur’ân-ı Kerîm’den başka bir delil de var. Çünkü bu böyle bazı insanların sapıtığı konu olduğu için hazır [konu] açılmışken bunu anlatıverelim. Başka bir yerde de Kur’ân-ı

Kerîm'de kâfirler cehenneme atıldığı zaman onlara sorulacak: "Sizin hiç mi aklınız yoktu ya! Nasıl geldiniz bu cehenneme, niye düştünüz? Hiç peygamber sözü duymadınız mı? Hiç Allah'ın vahyi kulağınıza gelmedi mi? Hiç aklınızı kullanmadınız mı?" Onlar diyecekler ki;

وَكُنَّا نَحُورُ مَعَ الْخَائِضِينَ

*Künnâ nahûdu mea'l-hâidîn.*³ "Hayır. Peygamberler filan geldiler hep ama biz o peygamberlerle dalga geçtik. Dalga geçenlerle, inanmayanlarla, müşriklerle, kâfirlerle beraber biz de onlarla alay ettik."

حَتَّىٰ أَتَانَا الْيَقِينُ

Hattâ etâne'l-yakîn. "Nihayet bize yakîn geldi. Yakîn gelinceye kadar biz böyle gafilce, cahilce, kâfirce ömür geçirdik."⁴ diyecekler. Kâfir olduğu bilindiğinden, buradaki yakîn'in "iman" mânasına olmadığı da anlaşıldı. İnsan Kur'ân-ı Kerîm'i tam bilirse -başıyla sonunu, her tarafını bilirse- o zaman şaşır-

---

³ 74/ Müddessir, 45.

⁴ 74/ Müddessir, 47.

maz. Şimdi kalbi tam mutmain oldu ki “ölüm” mânâsınaymış.

Demek ki onlar da kâfirliklerine devam ederken ederken ölüm gelmiş. Cehennemlik olarak ölmüşler. Cehenneme atılırken pişmanlık duyuyorlar. “Ah! Vah!” diyorlar, “Keşke dinleseydik, akletseydik!” diyorlar; ama fayda vermiyor.

Bu işte nedir?

Demek ki Arapça bilen herkes Kur’an’ı bilmez.

Arap Kur’an’ı bilir mi?

Vallâhi billâhi bilmeyeni çoktur. Bilmez.

Neden?

Arapça bilmekle Kur’an bilinmiş olmuyor da ondan. Nereden bilsin şu mânâyı, bu mânâyı?

Bu neye benzer?

Ben sana Osmanlı şairlerinden birisinin bir beytini okuyacağım. Ver bakalım mânâsını. Veremezsin. Fuzûlî’nin her beytini anlıyor musun?

Dest-bûsi arzusuyla ger ölürsem dostlar

*Kûze eylen toprağım sunun anınla yâre su.*⁵

Hadi anla! Gel bakalım...

Ey pâ-y-bend-i dâm-geh-i kayd-ı nâm ü neng

Tâ-key hevâ-yı meşgale-i dehr-i bî-direng.

An ol gün ki âhir olup nevbahâr-ı ömr

*Berg-i hazâne dönse gerek rûy-ı lâle reng.*⁶

Ne dedi?

“Vallaha hocam Osmanlıca bu, eski. Ben nereden bileyim ne dediğini?”

Diyor ki;

An ol günü ki. “O günü hatırla ki.” Âhir olup nevbahâr-ı ömr. “Ömrün ilkbaharı sona erip de lale gibi kıpkırmızı olan yüzün sonbahar yaprağı gibi sararacak.”

“O günü, öleceğin zamanı unutma.” diyor.

---

⁵ Fuzûlî, *Su Kasidesi*.

⁶ Bâkî, *Terkîb-i Bend ‘Kanuni Mersiyesi’*.

İnsanın yüzü gençken kıpkırmızı oluyor, posbıyıkları oluyor, kırmızı yanakları oluyor. Yanağını şöyle sıksan, "Nasılsın Ahmet?" Buradan kan fışkıracak. Ama sonra sapsarı oluyor. Hazan yaprağı gibi oluyor, ayva gibi oluyor, sararıyor, ayvayı yiyor. İşte onu söylüyor şair. "O günü unutma. Yüzünün sonbahar yaprağı gibi olduğu gün..."

"Şimdi anladım."

Şimdi anladın da ötekisini anlamadın. Çünkü Osmanlıca.

İşte Kur'ân-ı Kerîm de "Rabca". Sadece Arapça değil; "Rabca". Onun için herkes anlamadı, her Arap bilmez. Hıristiyan Araplar inanmıyor. Normal Araplar Arapça biliyor ama anlamıyor. Arap'ın şairlerini de anlamaz. Her şairin her dediğini de anlamaz. Herkes edebiyatta ileri değil.

Onun için ne yapacaksın?

Yeni dine heveslendin, hemen meali okuyup da ahkâm kesmeye kalkma, müçtehitlik taslama. Tepetaklak gidersin. Bak, "Kur'ân-ı Kerîm'de münakaşa küfürdür." diyor Peygamber Efendimiz. Tehlike var.

[Peki] ne yapacaksın?

Alim insanların kitaplarını oku, oku, oku... Dağarcığın dolsun, bilgiler çoğalsın, ilmin, irfanın zenginleşsin; alim ol, ârif ol, kâmil ol, fâzıl ol. Ondan sonra müçtehit ol. O zaman içtihat et. Buyur arslanım, geç, kapı senin, yol senin, geçiş hakkı senin, söz hakkı senin, buyur! Müçtehit ol da konuş. Ama cahilken konuşma.

“Bana kalırsa dünya yuvarlak değil.”

Neden?

“Yuvarlak olsaydı, alt tarafındaki sular fezaya giderdi.”

Senin dediğin gibi değil iş. Dünya yuvarlak işte.

Ne zaman anlayacak insan bunu?

Çok fırın ekmek yedikten sonra anlayacak.

Biz dünyanın altına gidiyoruz. Ben, işte kardeşiniz, bakın boyum posum, yarısı gözüküyor. Ben dünyanın altına gitmiş bir adamım. Avustralya'ya gittik. Dünya yuvarlak. Buradan kalktık, al tarafına gittik. Orası da

burası gibi. Neden oradaki sular fezaya akıp gitmiyor?

Yerçekimi her şeyi tuttuğundan.

O ne demek?

Uzun iş... Ben şimdi vaazı bırakıp da fizik anlatmaya mı başlayayım? Uzun iş. Ama işte bu böyle. Çocuk anlamaz, küçük anlamaz; büyük anlar.

Bunları niçin söylüyoruz? Yarı şaka yarı latife neden söylüyoruz?

Kur'ân-ı Kerîm'in şakası yoktur; dinin ahkâmının şakası yoktur, oyuna gelmez. Konuşurken insan küfre düşüverir. Allah sevmez, gazap eder. Onun için Kur'ân-ı Kerîm'in ahkâmında, dinin ahkâmında kendi bildiğinle laf söyleme.

“Bana kalırsa bu böyle.”

Sen kimsin ya? Kimsin sen? Tahsilin ne? Müçtehit misin sen? İmâm-ı Buhârî kadar hadis biliyor musun? Kurtûbî kadar tefsir biliyor musun?

Bilmezsın.

İmam Serahsî gibi fıkıh bilir misin?

Bilmezsin.

O zaman onlara tâbi ol. Onları dinle.

Baban hastalandığı zaman doktora götürmeyip kendin tedaviye kalkıyor musun? Mutfakta bıçak var, annenin makinesinin yanında makas da var, iğne de var. Al babanı, yatır yatağa, kes karnını bıçakla. İşte makas, işte iğne; ondan sonra dik.

“Hocam olmaz!”

Neden?

“Tıp tahsili yapmak lazım.”

Demek ki babanın tedavisi için tıp tahsili lazım da dinî ahkâm için din tahsili lazım değil, öyle mi? Öyle şey mi olur?!

Ömrü gidiyor insanın da yine alim olamıyor. Herkes alim olamaz, muhterem kardeşlerim! Herkes okusa da alim olmaz.

Neden?

Kafası yamuk oldu mu, yamuk kafada ilim doğru durmaz. Ayna eğri büğrü oldu mu ayna güzel göstermez. Aynanın dümdüz olması lazım. Aynanın eğriliği görüntüyü bozar. İçbükey ayna olsa seni zayıf gösterir, dışbü-

key ayna olsa şişman gösterir, eğri büğrü ayna olsa seni kıvrımlı gösterir; olmaz. Aynanın dümdüz olması lazım. Bazı insanlar alim olmaz.

Neden?

Kafası müsait değil, yetişmesi müsait değil, tahsili müsait değil, kapasitesi -kapasite demeyeceğiz- istiabı, yani yeteneği müsait değil. Ondan olamaz.

Bazıları alim olur. Çok nadir. Böyle müstakîm, sağlam bir muhakemeye sahip, hafızası kuvvetli, ilmi irfanı yerinde... Tamam, ondan alim olur.

İkinci hadîs-i şerîfe geçelim:

إِنَّ الْقُلُوبَ بَيْنَ إِصْبَعَيْنِ مِنْ أَصَابِعِ اللَّهِ يُقَلِّبُهَا

İnne'l-kulûbe beyne isbeayni min asâbiil-lâhi yukallibühâ.

Enes *radıyallahu anh'*ten bir hadîs-i şerîf...

"Gönüller Allah'ın parmaklarından iki parmağı arasındadır, Allah çevirir."

Tabii bu hadîs-i şerîf, müteşabih hadîs-i şerîflerdendir. Allah'ın parmakları, Allah'ın yüzü, Allah'ın vechi, eli... Mesela Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz'le sahâbe-i kirâm musafaha yapmışlar. "Yâ Resûlallah! Tâbiyiz sana. Canımız feda olsun. Sevinçli günde de kederli günde de, hoşumuza gitse de gitmese de senin emrindeyiz. Sana tâbi olacağız yâ Resûlallah!" demişler.

Ne bu?

Bey'at. Sahâbe-i kirâm Peygamber Efendimiz'e bey'at etmiş. Mübarek, yumuşacık, ak elini tutmuş, musafaha etmişler, söz vermişler mübarekler...

Ne diyor Kur'ân-ı Kerîm?

يَدُ اللَّهِ فَوْقَ أَيْدِيهِمْ

*Yedullâhi fevka eydîhim.*⁷ "O ashabdan o zâtın, Resûlullah'ın o elini tuttuğu zaman, Allah'ın eli de onların eli üzerindeydi."

Allahu Ekber!

Nasıl bir şey bu?

---

⁷ 48/ Fetih, 10.

Allah'ın işine karışılmaz, bilinmez.

Allah'ın eli ne demek? *Allah'ın vechi* ne demek? *Allah'ın parmakları* ne demek?

Bilinmez.

Allah'ı bilemediği için insanlar, Allah'ın eli ne demek, yüzü ne demek, parmağı ne demek, onu bilemez. Ama insanların gönülleri Allah'ın parmaklarından iki parmağı arasındaymış. Öyle veya böyle çevirir, çeviriverir.

d. Hz. Ömer'in (r.a.) Müslüman Olması

Hz. Ömer *radiyallahu anh* evinden kâfir olarak -müşrik, henüz müslüman olmamış- Peygamber Efendimiz'i öldürmek maksadıyla çıktı, kılıcını kuşandı. Hızlı hızlı yürüyordu. Sinirli çünkü, içinde gerilim var. Birisini öldürmeye gidiyor, heyecanlı. Hızlı hızlı giderken, onu gören birisi: "Nereye gidiyorsun böyle telaşlı telaşlı?" dedi. O da niyetini söyledi. "Bu müslümanlar Mekke'de zuhur ettiler. Bu Muhammed yeni bir din getirdi. İşte onları haklamaya gidiyorum." Dedi ki; "Ashâbı seni onun yanına bile yanaştırmaz. Sen ona hiçbir şey yapamazsın. Sen asıl kendi eniştene, kendi kız kardeşine bak. Onlar bile müslüman oldu!" dedi. "Ya! Öyle mi?" Çevir-

di yönünü onların -kızkardeşinin, eniştesinin- evine. Evin duvarının yanına gelince içeriden Kur'an okunduğunu da duydu. Tamam. Rivayet doğruymuş. Demek ki müslüman olmuşlar, içeride Kur'an okuyorlar. Kapıyı açtı, içeri girdi.

“Ne okuyorsunuz?!” Onlar Hz. Ömer geldi diye kaldırdılar, Kur'an sayfalarını sakladılar. Ama duymuştu. “Ne okuyorsunuz?” dedi. Kızgınlığından vurmaya başladı. Onlar da artık bir noktada dediler ki; “Tamam, müslümanız, ne yapalım. İstersen vur, istersen öldür; müslüman olduk biz!” dediler. Kızkardeşi bile böyle o babayiğit Hz. Ömer'e karşı çıktı. O kocasına filan vurmaya başlayınca dayanamadı. Haksız tabii ötekisi. “Eh!” dediler. O zaman bu itirazdan biraz afalladı, oturdu. “Getirin bakayım şu okuduğunuz şeyleri!” dedi. Âyetleri okudukça okudukça kalbi yumuşadı, yumuşadı, yumuşadı... “Beni Resûlullah'a götürün!” dedi.

Resûlullah'a götürdüler. Kapıyı çaldılar. Birisi geldi kapıya. Resûlullah Efendimiz'e gitti dedi ki; “Yâ Resûlallah Ömer gelmiş. Kılıcı da belinde.” “Gelsin.” dedi Peygamber

Efendimiz. Peygamber Efendimiz'in her huyu güzeldi. Korkaklığı da yok, cesurdu Peygamber Efendimiz. Savaşta en önde çarpışırdı. Öyle bir endişesi yok. "Gelsin." dedi. İçeri girdi, Hz. Ömer müslüman oldu.

Ne oldu bu Hz. Ömer'in gönlü ya? Hz. Peygamber'i öldürmek için evden çıkan bu Hz. Ömer'in kalbine, gönlüne, aklına, fikrine, zihniyetine ne oldu?!

İşte kalpler Allah'ın parmaklarından iki parmağı arasındadır. Allah kalbini döndürüverdi, gönlü değişti. Kâfir gönlüken mü'min gönlü oldu. İmanı sevdi, İslâm'ı sevdi, müslüman oldu.

Gönül nerede? Göster, nerede gönül?

Vallaha bilmem. Bir yerlerde ama, içimizde bir yerde işte. Burada mıdır, burada mıdır?..

İnsanın gönlü, iç âlemi, zihniyeti, aklı, fikri, düşüncesi, duyguları değişiverdi. Allah değiştiriyor. Demek ki Allah'ın rahmet parmağıyla gazap parmağı arasında...

Tabii başka parmakları var. Parmak ne demek, onu da hiç izah etmiyoruz. Ne had-

dimize, nasıl izah edelim, ne diyelim? Bizim parmağımız gibi mi?

Hayır.

Neden? Onu nereden biliyorsun bizim parmağımız gibi olmadığını?

لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ

*Leyse ke-mislihî şey'ün*⁸. "O'nun gibi bir şey yok" da ondan, oradan biliyorum. O kesin.

Bizim gibi değil ama nasıl?

Nasıl olduğunu bilemeyiz. Başka bir ikincisi olmayan şeyi nasıl bileceksin? Bilemezsin. "Şunun gibi" diyemezsin ki, ikincisi yok. Şerîki var mı? Şerîki olmadığı için bilemezsin.

Ama Hz. Ömer'in gönlü döndü. Rüzgar buradan esiyordu, ok bu tarafı gösteriyordu; döndü, bu tarafı göstermeye başladı. Değişti işte, bir şey oldu. İşte gönüller Allah'ın parmaklarından iki parmağı arasındadır.

Adam katilken gözü yaşlı, eli tesbihli insan oluverir. Allah her şeye kâdirdir. Çıkma-

---

⁸ 42/Şûrâ, 11.

dık canda ümit vardır. Değişebilir. Onun için, günahkârlara da ümitsizlikle bakmayın. “Belki düzelir ya! Daha yaşıyor bu adam. Belki bir zaman gelir, düzelir.” diye, öyle davranın. Düzelme ihtimalini düşünerek düzeltecek gibi davranın. Çünkü düzelebilir, belli olmaz.

Amerika’da Cleveland diye bir şehre Cuma namazı kılmak için uğradık. Detroit şehrinde New York’a doğru geliyoruz, Cleveland’da öğle vakti oldu, uğradık. Orada bir cami varmış köşede. Güzel bir köşkü cami yapmışlar, üç katlı. Orada Cuma namazı kıldık. Adamlar bize ziyafet çekti, Cuma namazını bize kıldırıldılar, hutbeyi bize okutturdular. Hiç unutmuyorum. Böyle belli, bir zamanlar dağ gibiymiş, uzun boylu, geniş omuzlu bir zenci, ihtiyar, biraz kamburlaşmış; ama hâlâ canlı. O böyle hizmete koşturuyor. Ekmeği getiriyor, kaşık getiriyor, tabak getiriyor, mutfağa giriyor çıkıyor... Dışarı gittiği zaman dediler ki;

“Hocam bunu tanıyor musun? Bu kim?”

“Ne bileyim ben. Cleveland’a ilk defa geldim. Ne bileyim adamı.”

Dediler ki;

“Bu zât, evvelce bu şehrin mafya çetesi-
nin reisiydi. Sonra müslüman oldu. İşte böyle
hizmet ehli bir insan oldu.”

New York'ta bir camide söylediler. Ya-
hudi müslüman olmuş. Teksas'ta petrol kuyu-
ları varmış. Zengin adam. Kuyusundan petrol
akıyor. Zengin, yahudi. Öyle mütevâzıymış ki
kapısından girince caminin eşiğinde boynu
bükük otururmuş. Camiyi süpürürmüş.

Neden?

Allah kalbini döndürdü. Döndürebilir,
ümidini kesme.

Mü'min bir insanın kalbi de döner, kork.
Kendine mağrur olma. Allah'tan kork! Bir
imanlı insan kâfir olur, kâfir gider.

Neden?

Vardır bir edepsizliği. Bir şamar yer, ilâhî
tokada bir uğrar; tepetaklak cehenneme yu-
varlanır gider. “Ya evvelce hacca gitmişti,
namaz kılıyordu...” Geçti. Sonunda bozuldu,
böyle oldu.

Onun için, nasıl yaşayacağız muhterem
kardeşlerim?

e. Mü'minin Ümit ve Korku Arasında Yaşamalarının Önemi

İki duygunun arasında yaşayacağız: Ümit ve korku. Korku ile ümit arasında. *Beyne'l-havfi ve'r-recâ*. *Havf* "korku" demek. *Recâ* "ümit" demek. Hem Allah'ın rahmetini umacağız hem de "Bu nimetler elden kaçarmı acaba?" diye titreyeceğiz, ağlayacağız, yalvaracağız. Secdeye varacağız, seccadenin önü ıslanacak. "Aman yâ Rabbi! Bu imanı bana verdin, şimdi beni imansız bırakıp da göçürürsen âhirete hâlim nice olur? Aman yâ Rabbi!"

Ne diyor Süleyman Çelebi? Cennetlik, mübarek... Allah cennetlik etsin. Cennette makamını yüksek etsin.

Yâ İlâhî, saklağıl îmânımız

*Verelim îmân ile tâ canımız.*⁹

"Yâ Rabbi! İmanımızı koru da şu canımızı imanlı iken verelim, imansız göçmeyelim âhirete." diyor.

Çok mühim! Şu anda müslüman olmak birazcık mühim. Ama en sonu en mühim. En

---

⁹ Süleyman Çelebi, *Mevlid*.

son dakika, en son ruhunu teslim ettiđi zaman en mühim!

Neden?

Şeytan gelir, insanın imanını o zaman almaya çalışır.

“Sen Allah’a inanıyor musun?”

“E inanıyorum tabii!”

“Ya öyle mi? Ama filanca Batılı filozof şöyle dememiş mi?”

Bir bocalamaya başlar...

“Descartes böyle demiş, Nietzsche böyle demiş, [şu] böyle demiş...”

Ne derse desin zıpırlar, zibidiler! Bana ne! Benim Peygamber-i Zîşânım var. Benim Kur’ân-ı Kerîmim var! Ama işte o tahsili görüyorlar ya kolejlerde, Batılar’da [vesairelerde...] “Nietzsche böyle demiş, Kant böyle demiş...” Descartes, Kant, Pascal... Bana ne onlardan!

Çün bi hâni hikmet-i Yunâniyân

Hikmet-i imâniyân râ hem-bidân.

Eğer onları okuduysan biraz da gel müslümanların alimlerini bir dinle bakalım. Bir de o tarafını öğren için. Kazın ayağı öyle değil. Onların dediği gibi değil. Onların gözü kör. Onlar âhireti görmüyorlar. Onların kalpleri kara. Onların gönüllerinden bir şey çıkmaz. Mü'min alimleri gel de gör bakalım. Ne kadar ârif insanlar, ne kadar temiz insanlar, ne kadar güzel ahlâklı insanlar... Canımız feda olsun! Ne kadar Allah'ın evliyâsı, ne kadar güzel insanlar! Hepsinin menâkıbını okuyoruz, biliyoruz. Var mı bir bizim evliyâmız gibi, o mübarek Allah'ın sevgili kulları gibi bir tanesi?

Yok!

Hem kötü insanlar tevbekâr olabilir, iyi olabilir diye ümit besleyeceğiz, çalışacağız; hem de imanımızın son zamana kadar korunması lazım diye korumaya dikkat edeceğiz, iman ile can vermeye gayret edeceğiz. İşin esası bu. Dönüverir. Kalp döner, takallub ediverir, kalboluverir.

Kalbolmak ne demek?

“Şu şey şu hâle kalboldu.”

“Döndü.” demek.

Kalp döner. Dönüverir, bir anda aklına bir yanlış fikir geliverir. Hiç insanın kendisine güvenmesine lüzum yoktur.

Allah ne güzellikler yaratmış! Bu böcekler, bu hayat, bu faaliyet, bu cevvaliyet, bu renkler, bu manzaralar... İnsan hayran olur ya! Sarhoş gibi dolaşır ortalıkta...

Niye böyle sen yalpalıyorsun kardeşim?

“Allah’ın güzel işlerine baktım da mest oldum da ondan. Bayılıyorum hocam da ondan.”

Ne güzellikler yaratmış Allah! Kamyon yok, arazöz -su taşıma aracı- yok, tanker -su taşıma aracı- yok, şunu yok, bunu yok... Allah denizlerden suları havalandırıyor. *Tebareka'llâhu ahsenü'l-hâlikîn*.¹⁰ Resmen havalandırıyor, açıkça, alenen... İstersen sen de bak. Havada bulut oluyor. Yığın yığın, kat kat bulut oluyor. Uçaklar kalktığı zaman buluta bir giriyor, gidiyor gidiyor, öbür tarafından zor çıkıyor. Böyle yığın yığın havada sular... Ondan sonra rüzgara diyor ki; “Al bu bulutları,

---

¹⁰ 23/ Mü'minûn, 14.

falanca yere götür.” Şakırda şakır şakırda şakır, şırıl şırıl şuralarından akıyor. “Yâ Rabbi çok şükür!” Sular... Ağaçlar, yapraklar titriyor böyle, “Oh, su geldi!” diye. Titremesini görmüyor musun? Böyle tir tir titriyor.... Su geldi diye heyecanından, zevkinden dört köşe oluyor. Ondan sonra dipten kökler onları alıyor. Güneşten gelen ışınlar, yaprak laboratuvarında işlemde geçiyor. Buradan bir kabarcık çıkıyor, şöyle bir yumru oluyor, kıpkırmızı oluyor. İnsanoğlu onu alıyor, bir ısırıyor; elma. Aman Allahım! Ne güzellikler yaratmış Allah!

Cahillerden etmesin, bir. Bir de bildikten sonra bildiğini uygulamak nasip etsin.

f. Cehennemde Dilin Azabı

Âhirette, cehennemde bu dilin azabının nasıl olduğunu düşün. İki fersah boyunda dili yerde sürtünecek, insanlar üstüne basacak. Dilinin üstüne basılmış bir insanın nasıl sıkıntı çekeceğini düşün. Vücudu kocaman büyütülmüş, cayır cayır her taraf yanıyor. Koca, böyle 190 tane Uhud dağı boyunca bir yer, cehennem kütüğü insan, cayır cayır yanıyor! Bunu göz önüne getir, cehennemden kork,

cenneti arzula, cennete yarar iş yap; cehennemeye yarar işten elini eteğini, gözünü kulağını çek! İşin aslı bu. İlmiyle âmil olmayana bir şey yok. Bilmek yetmiyor, bildiğini ihlâsla uygulamak lazım.

Fâtiha-i Şerîfe mea'l-Besmele...

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

15 Rebîü'l-Âhir 1408 / 06.12.1987

İskenderpaşa Camii/ İstanbul

[Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

